

Zemské vs kreditní mince

2. února 2020 v 9:47

Před časem jsem dostal od jedné studentky zpracovávající závěrečnou práci o sociálním postavení jistého hudebního skladatele 2. pol. 19. století dotaz: "Dočetla jsem se o "zemských mincích", což byly "kreditní platidla". Nikde jsem nenašla, co to ty kreditní platidla vůbec jsou. Mohl byste mi, prosím, sdělit, co jsou kreditní mince, kr. platidla apod?" Studentka asi moc nehledala, neb vysvětlení základního pojmu "kreditní platidla" by jistě na webu našla. Se "zemskou mincí" je to trochu složitější... Jak že to tedy s těmi kreditními a zemskými mincemi v historii bylo?

Čechy, Husité (1419-1434), Kutná Hora(?), flútek (Cu peníz se lvem)

Mince historicky jako všeobecný ekvivalent (měřítko hodnot) měly od svého vzniku cca v polovině 7.stol. př. Kr. vždy stanovený obsah drahého kovu (zlata, stříbra, výjimečně platiny) a tím představovaly určitou hodnotu. Jednalo se o plnohodnotná (někdy též užívaný termín kurantní) platidla. Až do poloviny 18. století se tak výhradně směňovalo zboží za drahý kov (v podobě mincí). Výjimečně v některých historických obdobích (u nás např. Husitství) se však razily mince z obecných kovů (nejčastěji měď) a jejich přijímání ve směnném styku bylo vynucováno / zaštiťováno autoritou vydavatele (státu).

Čechy, Marie Terezie (1740-1780), Praha, Ag krejcar 1760 a Cu krejcar 1761

Od cca poloviny 18. století byly do oběhu namísto nepraktických malých stříbrných nominálů (haléř, grešle, krejcar) uvedeny oficiální měděné ražby. Jejich platnost byla zavedena zákonem. Tyto mince bez obsahu drahého kovu jsou označovány jako kreditní - tedy hodnotu představuje kredit vydavatele, nikoliv obsah zlata nebo stříbra. Podobné to bylo se zavedením bankovek nebo státovek - nejprve bankovních poukázek, dnes dominantního typu oběživa. U papírových peněz se jedná rovněž o kreditní platidla.

Čechy, Leopold I. (1657-1705), Praha, krejcar 1695 - zemská mince

Zemská mince je trochu něco jiného. Jednalo se o stále stříbrné mince drobnějších hodnot - haléře, feniky, grešle, krejcar... u kterých byl záměrně snížen obsah drahého kovu pod odpovídající hodnotu proto, aby se zabránilo jejich vývozu za hranice (kde se kvalitní mince často přetavovaly a vracely se v podobě méně hodnotných mincí ke škodě peněžního oběhu i vydavatele - majitele mincovního regálu). Z českých mincí se např. jedná o krejcarové mince Leopolda I. z r. 1695, které se poznají podle unikátního opisu na rubu "BÖHMISCHE LANDMÜNTZ". Zemská mince proto, že jejich oběh byl omezen pouze na území vydavatele, zatímco plnohodnotné (kurantní) mince platily mezinárodně. Zemské mince tedy nejsou kreditní (stále mají jistý obsah drahého kovu), zatímco kreditní mince (měděné a papírové peníze) jsou svým způsobem zemskou mincí, protože měly platnost prakticky pouze na území jejich vydavatele. Pro mezinárodní obchod se používaly paralelně stále vydávané mince stříbrné a především zlaté.